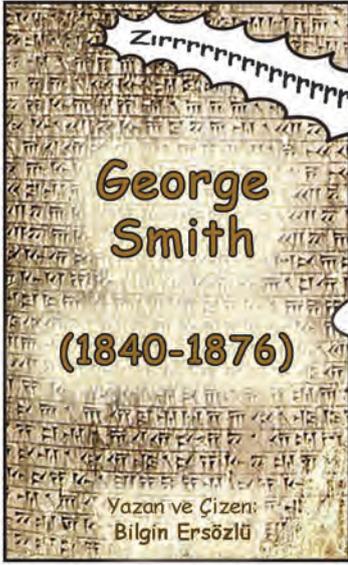

SİMİT ve PEYNİR'le "BİLİM İNSANI ÖYKÜLERİ"

Yıl 1854. Londra'da bir banknot matbaasındaız. Matbaada çıraklık yaparak ailesinin geçimine katkıda bulunan George Smith'i öğle tatilini haber veren zil sesini duymasıyla birlikte bir heyecan kaplar.

Çıkabilir miyim usta?

Klişeleri temizleyip çekmecelerine koydun mu George?

Koydum usta.

E iyi o zaman, bir saate görüşürüz. Öğleden sonra baskısını yapacağımız pek çok senet var, geç kalma ha!

Kalmam usta.

Matbaalarda baskı işlerinde kullanılan, üzerinde oyma resimler, şekiller ve yazılar bulunan metal kalıp Simitçiğim.

Klişe ne Peynirciğim?

George'un acelesi vardır...

On dakika gidiş, on dakika geliş...
Kırk dakikam kalıyor.

Yavaş George, yavaş! Boğazına takılacak öğle yemeğin. Nereye koşuyorsun böyle?

Gittiği yerde daha çok zaman geçirebilmek için yemeğini bile ayaküstü yediğine göre çok sevdiği bir yer olmalı.

Ne ilginç alfabeler kullanıyormuş eski insanlar. Henüz kâğıdın bilinmediği dönemlerde çamurdan tabletlerin üzerine kim bilir neler yazmışlar. Ah bir okuyabilsem şunları!

Bir müzeye geldi galiba. Ne yazıyor orada? Bri... Britis...

British Museum! İnsanlık tarihine dair dünyanın dört bir yanından toplanan sanatsal ve kültürel eserlerin sergilendiği büyük bir müze.

George'un müze ziyaretleri aylarca sürer. Yalnızca sergi stantlarını gezmekle kalmaz, daha çok bilgi edinebilmek için ilgisini çeken eserler hakkında müze kütüphanesinde ne bulursa okur. Bir gün yine kütüphanedeyken yanına bir müze görevlisi gelir.

Bir süredir seni takdirle gözlemliyorum delikanlı. Daha önce senin kadar sadık bir ziyaretçimiz olmamıştı. Ne okuyorsun bakayım?

Ah o tabletler! Müzenin depoları, üzerlerinde ne yazdığı hakkında kimsenin bir fikri olmayan binlercesiyle dolu. Keşke onlarla ilgilenecek daha çok çalışmamız olsaydı.

Mezopotamya, Dicle ve Fırat nehirleri arasında kalan bölgeydi, değil mi Peynirciğim?

Bravo Simitçiğim. Sözcük anlamı olarak da Antik Yunan dilinde "iki ırmak arası" demek.

Şey... Son yıllarda Mezopotamya'da bulunan çivi yazılı kil tabletler üzerine bir makale bayım. Anladığım kadarıyla bu alfabenin gizemi Bay Henry Rawlinson tarafından kısmen çözülmüş ama yazıların tam olarak okunması henüz mümkün olmamış.

Bu konuşma George'un kaderini değiştirir. Bir süre sonra sözü edilen depoda çalışmaya başlar. Görevi on binlerce tabletin düzenlenmesine ve tasnif edilmesine yardımcı olmaktır...

İşi kolay değildir. Bin yıllardır toprağın altında bekleyen kil tabletler hasar görmüş, yapılan kazılarda bulunan kırık parçalar depoda birbirinden ayrı bölümlerde istiflenmiştir. Daha önce matbaada da dikkat ve sabır isteyen bir işi olan George içinse bu tip zorluklar bir öğrenme sürecine dönüşür. Öyle ki zamanla çivi yazısını, o dönemde bu konuda çalışan bir iki bilim insanından daha iyi okur hâle gelir...

Hah, eksik parçası da burada. Bakalım ne yazıyormuş. Üç... Üç yüz... ko... koyun... kar... karşılığında... tarlamı... tarlamı sattığımı... tarlamı sattığımı beyan ederim!

Aa! Bu bir alışveriş belgesi resmen.

Evet. Demek ki o zamanlar ticari anlaşmalar kil tabletlerle kayıt altına alınıyormuş.

Çivi yazısında noktalama işaretleri kullanılmadığı için metnin başı sonu belirsizdir, birbirinden ayrı sözcükler, cümleler, paragraflar yoktur. Bu güçlük yetmezmiş gibi parçaları eksik olan pek çok tablette de okunabilen kısımlardan anlam çıkarılamayabilir.

Off! Yarısı kayıp bu tabletten hiçbir şey anlaşılmıyor.

Eh, o kadar yazmışlar, çivinin ucuyla arada bir nokta da koyuverselermiş ya!

Ha ha ha! Bu arada yazıyı çiviyle değil, ucu sivriltilmiş kamışlar kullanarak yazmış eski uygarlıklar Simitçiğim.

Kimi zamansa tarihi olaylara ışık tutan metinlere rastlanır. George, okumayı başardığı bir tablette bir Güneş tutulması kaydına rastlar. Tablette yazan ayrıntıları inceleyen gökbilimcilerin hesaplamalarına göre sözü edilen tutulma MÖ 763 yılında gerçekleşmiştir.

Yani?

Yani bilim dallarının işbirliği sayesinde tabletlerin kesin olarak ne zaman yazıldığı da ortaya çıkabiliyormuş.

Bazı tabletler ise kitap sayfaları gibi birbirini takip etmektedir. George bunlardan birinde binlerce yıl önce bugünkü Irak topraklarında hüküm sürmüş bir kralın hayatının şiirsel bir dille anlatıldığını görür. Şiirin bir bölümünde geçmişte kopmuş bir tufandan, yeryüzünün sularla kaplanmasından ve tufandan sağ kurtulan bir gemiden bahsedilmektedir.

Ama ama bu...

Evet. Bana da kutsal kitaplarda sözü edilen Nuh Tufanı'nı hatırlattı!

Daha sonra Gilgamesh Destanı olarak adlandırılacak olan bu şiirsel metin, özellikle tufanla ilgili satırları nedeniyle dünyanın ilgisinin bu kil tabletleri yazan antik uygarlığa yönelmesini sağlar. George Smith, tabletlerin devamını bulmak ümidiyle bugünkü Musul yakınlarında, antik Ninova kentinde süren arkeolojik kazılara katılır.

Şu kazıları akşamüstleri yapsalar bari. Başlarına güneş geçecek.

Ha ha ha! Açık havada güneşin altında çalışan arkeologların işi çok zor gerçekten.

Katıldığı her kazıda bulunan her yeni tablet, tarihin unutulmuş dönemlerinde Mezopotamya'da var olmuş uygarlıklara ait kayıp bir parçayı daha gün yüzüne çıkardı.

Bu uygarlıkların en eskisinin adı Sümerlerdi.

Ne yazık ki George Smith, katıldığı üçüncü arkeolojik kazı seferinde dizanteri hastalığına yakalandı ve ülkesine dönerken hayatını kaybetti.

Ancak kısacık ömründe yaptığı çalışmalarla çoktan yeni bir yol açmıştı.

E pek çok bilim insanı da o yoldan yürümüştür.

O zaman gelecek ay da onun öyküsünü okuyalım!

Evet Simitçiğim. Bunlardan biri de bizim ünlü Sümerbilimcimiz Muazzez İlmiye Çığ.

Olur Simitçiğim. Okuyalım.

